

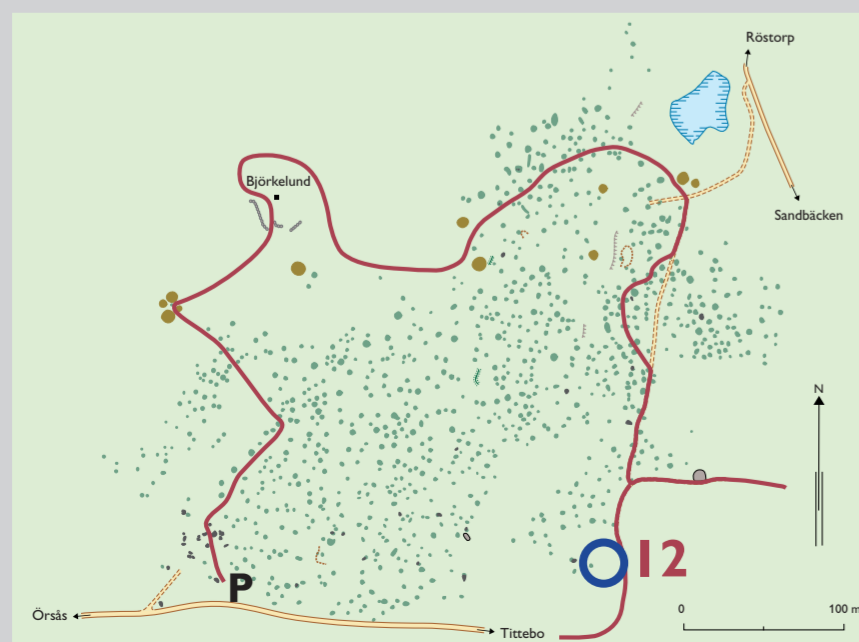
Kronäng – från röse till torp

Från röse till torp – en vandring genom Röstorps odlingshistoria...

Här vid resterna efter torpet Kronäng, kan man nästan säga att lämningarna på en och samma plats ramar in Röstorps odlingshistoria. Den stengrund som Kronäng en gång vilade på är nämligen byggd precis intill en järnåldersgrav! Runtomkring husgrunden finns flera typer av röjningsrösen. Här ligger de förhistoriska böndernas röjningsrösen sida vid sida med – eller ofta direkt under – torparens rösen. Och just så här ser det ut i Röstorp. Olikåldriga lämningar samsas om att få berätta om tidigare generationers livsvillkor i området och om hur människan har förändrat landskapet genom årtusenden.

En vandring längs kulturstigen i Röstorp är en vandring genom flertusenårig odlingshistoria. Redan under yngre stenålder, för cirka 4 000 år sedan, påbörjades röjningar av marken upp på höjderna ovanför floden Assman. Man brände och högg i skogen för att bereda plats åt odlingsytor. Under bronsålder och järnålder skedde en intensiv stenröjning av odlingsmarken. Än idag ser vi de otaliga spåren efter allt bortforslande av sten – tusentals tätt liggande, flacka röjningsrösen från förhistorisk tid ligger utspridda i Röstorps skogen! Men det är inte bara spåren efter odlande som döljer sig här i skogen. Här i Röstorp finns också lämningar efter de boplatser som järnåldersbönderna bebodde och de gravar som de gravlade sina döda i.

Stenålder	–1800 f Kr
Bronsålder	1800–500 f Kr
Järnålder	500 f Kr–1050 e Kr
Medeltid	1050–1520

Vid utgrävningar har delar av långhus och andra byggnader återfunnits. Man har hittat tydliga spår efter människornas eldstäder, kokgropar, avfallshögar, matrester, tamdjur, smides- och hantverksplatser. Fynden vittnar om både järnhantering, keramiktillverkning, bronsgjutning och textilhantverk. I stolphål och härdar fanns förkolnade fröer och vedbitar som visar vad bönderna odlade på åkern och vilka träslag som man byggde hus och eldade med.

Bevarade pollenkorn i sankmarker och vattenhål visar hur markutnyttjandet och vegetationen i området förändrats över tiden. Landskapet har här tidigare varit betydligt mer öppet och varierat. På det som idag är skogsmark, fanns tidigare en mosaik av hävdade markslag. Här fanns under brons- och järnålder åkrar, ängar och betesmarker, torra och fuktiga marker, trädlösa och beskogade marker – alla med en livsviktig funktion för det självförsörjande bondehushållet.

Under yngre järnålder tycks odlingen i området ha gått kraftigt tillbaka. Både bebyggelsen och odlingen flyttade då sannolikt ned till markerna närmare Assman, till den plats där Röstorps by

än idag ligger. Under medeltid övergick marken till att tjäna som betesmark. Det rörliga åkerbruket bland röjningsrösen på höjderna övergavs och ersattes av ett fastare inägo- och utmarksbruk. De tidigare flytande gränserna mellan skilda markslag försvann. Inägornas åkrar, hagar och ängar avgränsades mot utmarken med hjälp av hägnader som trögärdesgårdar och stenvägar. På den vidsträckta utmarken betade boskapen fritt.

Mot 1700-talets slut och framför allt under på 1800-talet, återkom dock bosättningen till höjderna i Röstorp – denna gång i form av jordlösa torpare som fick lov att bygga en enkel stuga och ta upp några åkertegar på skogen. Kronäng är ett bra exempel på detta! De små torpodlingarna hade dock föga gemensamt med de vidsträckta markområden som de forntida bönderna brukade.

Röstorp – från röse till torp
Kronäng – ett röse vid ett torp

Here, just beside the remains of the crofter's place Kronäng, one can easily recapture the history of the cairn field area at Röstorp. One good reason is the cottage Kronäng itself – it was built just beside an Iron Age stone setting! As you walked along the path, you passed several examples of this; ancient and more recent traces of settlement and farming efforts coexist side-by-side in the woods. The most obvious signs of earlier farming in this area are undoubtedly the thousands of scattered prehistoric clearance cairns and the cleared plots between them. From investigations of the area, we know that farming in the cairn field started in the late Neolithic period and continued throughout the Bronze Age and the Iron Age. Initially, cultivation was very extensive. The farmers cleared small plots in the woods and after several years under cultivation, the plots were left fallow for a long

time. Farming and settlement were gradually intensified and during the Iron Age several farms occupied the cairn field. We have found at least 4–5 contemporary settlement sites with houses and remains from crafting pottery, iron and textiles. The finds show that barley was the main crop in the fields, that manure was used to fertilize the soil and that domestic animals were kept (and consumed) in the area. In the late Iron Age, the settlement and fields were abandoned. From the Middle Ages, the area was used as common outfields for the farmers in the hamlet of Röstorp. In the late 18th century, a re-colonization of the area began. This time, the crofters established their small holdings and fields in the woods – literally on top of their ancestors arable land!

Hier, neben den Resten des Kätner Platzes Kronäng, kann man ohne Schwierigkeiten sich die Geschichte des Steinhaukenfeldes in Röstorp vorstellen. Ein Anlass dazu ist die Hütte Kronäng selbst – sie war neben einen eisenzeitlichen Steinhauken gebaut! Wenn man entlang des Pfades ging, passierte man mehrere Beispiele diese Art; uralte und neuere Spuren des Anbaus und der Arbeit der Bauern findet man neben einander in den Wäldern. Die deutlichsten Zeichen des frühen Ackerbaus in diesem Gebiet sind ohne Frage die tausende von vorgeschichtlichen Steinhauken und die gerodeten Flächen die verstreut im Gelände liegen. Anhand der durchgeführten Untersuchungen wissen wir dass der Ackerbau in dem Steinhaukenfeld im späten neolithischen Zeitalter begann und während der Bronze- und Eisenzeit fortsetzte. Im Anfang war der Anbau arealmässig gross. Die Bauern rodeten kleine Felder in den Wäldern. Nach einigen Jahren des Getreideanbaus, legte man die Felder

brach. Der Ackerbau und die Siedlung wuchs langsam und während der Eisenzeit nahmen viele Bauernhöfen hier ihren Sitz. Man hat mindestens 4–5 neuzeltliche Anbauplätze mit Häusern und Resten von Keramik-, Eisen-, und Textilherstellung gefunden. Die Funde zeigen dass Gerste das hauptsächlichliche Getreide war, dass Düng zu Verbesserung des Bodens angewandt wurde, und dass man Haustiere für den menschlichen Verbrauch hielt. Ungefähr um Jahr 500–600 nachchristlicher Zeit verliess man dieses Gebiet des An- und Ackerbaues. Seit dem Mittelalter benutzt man das Gebiet als Weideland für die Bauern des Dorfes Röstorp. In der zweiten Hälfte des achtzehnten Jahrhunderts begann eine neue Kolonisation im Gebiet. In diesen Zusammenhang bauten die Kätner ihre Häuser und rodeten neue Felder in den Wäldern – buchstäblich gesagt bebaute man das land uber dem Anbaugbiet den Vorväter.